

1 Iunie – ZIUA INTERNAȚIONALĂ A COPILULUI

În cadrul Conferinței Mondiale pentru Protejarea și Bunăstarea Copiilor, care a avut loc la Geneva în anul 1925, 54 de țări din întreaga lume au adoptat Declarația pentru Protecția Copilului, țara noastră marcând această zi, în fiecare an, la 1 iunie.

În acest context aniversar, foarte mulți părinți se bucură de o zi specială petrecută alături de copiii lor, mulțumindu-le celor mici pentru că le înșeninează viața și o fac mai frumoasă. În egală măsură, această zi ne oferă tuturor o oportunitate în plus pentru a reflecta asupra progreselor pe care le-am realizat pentru promovarea și protejarea drepturilor copiilor.

Din păcate, drumul copiilor spre maturitate este, deseori, presărat cu provocări și probleme, unele fiind cauzate de o serie de factori care s-au amplificat cu precădere în ultima perioadă, ca urmare a pandemiei și a situației geopolitice complicate din această parte a Europei.

Mai mult, fenomene precum bullying-ul, depresia, consumul de stupefiante, abandonul școlar, dependența de rețelele sociale, precum și numeroasele provocări și incertitudini din domeniul educației influențează negativ parcursul spre maturitate al tinerilor din ziua de azi.

Cu toate acestea, mulți tineri din țara noastră înțeleg că viața și cooperarea sunt mult mai importante decât ura și dezbinarea, motiv pentru care, încă de la începutul războiului din Ucraina, au dat dovadă de solidaritate și au fost alături de zecile de mii de copii refugiați în țara noastră, ajutându-i să uite de ororile războiului și să se integreze în societatea noastră.

În calitate de aleși ai poporului, avem responsabilitatea de a identifica soluții concrete pentru provocările cu care se confruntă tinerele generații de astăzi, inclusiv prin implementarea corectă, eficientă și transparentă a politicilor naționale privind sprijinirea tinerilor. Doar investind în tineri, putem să pregătim noile generații pentru a putea răspunde noilor cerințe ale societății democratice, bazată pe pluralism.

La mulți ani tuturor copiilor!

Președintele Uniunii Ucrainenilor din România,
Deputat **Nicolae-Miroslav PETREȚCHI**

Mai poate fi „Eneida” actuală după 225 de ani de la publicare?

„Eneida” este primul poem burlesc scris în limba ucraineană, în anul 1798, de către Ivan Kotlarevskyi. Scriitorul reușește, în cele șase părți ale poemului, să contureze imaginea societății ucrainene din secolul al XVIII-lea. Nu ne miră faptul că „Eneida” este considerată „enciclopedia poporului ucrainean”. Kotlarevskyi a introdus în operă numeroase obiceiuri, tradiții, elemente din folclor, jocuri, credințe populare și mâncăruri. A fost nevoie de aproximativ 30 de ani pentru ca poemul să fie finalizat, dar efortul a meritat! Datorită acestui poem, Ivan Kotlarevskyi a ajuns să fie cunoscut în țări precum Anglia, Franța sau Italia, unde numele său a apărut în ziare. De asemenea, „Eneida”, însoțită de autograful lui Kotlarevskyi, era păstrată cu multă prețuire de către împăratul Alexandru I. Un exemplar al textului se afla și în biblioteca personală a lui Napoleon Bonaparte.

Ce putem spune despre subiectul poemului? În spatele personajelor și al evenimentelor dinamice se află realitatea vieții poporului ucrainean, o realitate plină de veselie și, totodată, seriozitate, în care societatea acelor vremuri este înfățișată în cel mai veridic mod. Personajele prezente în poem sunt atât ființe umane, cât și personaje mitologice. Este demn de remarcat faptul că, descriind zeii Olimpului, scriitorul ironizează incompetența socială și morală a claselor privilegiate, iar, pe parcursul întregului poem, ironizează, folosindu-se de satiră și umor, parazitismul, beția și răutatea.

Personajul principal, Enea, precum și suita sa de troieni, care îi reprezintă pe cazaci, sunt înfățișați cu multă onestitate, cititorul având posibilitatea de a le descoperi atât calitățile, cât și defectele. Călătoria lui Enea e însoțită de numeroase bătălii, totuși, niciuna dintre aceste bătălii nu îl doboară, ci îl întărește și îl desăvârșește. Astfel, Kotlarevskyi evidențiază dragostea de libertate a poporului ucrainean.

Ne-am putea gândi că societății contemporane i-ar putea fi dificil de înțeles un poem scris cu 225 de ani în urmă. Având în vedere evoluția umanității, ne-am putea îndoi de găsirea posibilelor similitudini între lumea din „Eneida” și lumea din zilele noastre. De

„Eneida” lui Ivan Kotlarevskyi,
pe scena Teatrului Academic Regional Ucrainean de Muzică și Dramă din Poltava

fapt, nu trebuie să uităm că istoria se scrie zi de zi, iar, uneori, ea se repetă. Astăzi, după 225 de ani de la scrierea acestei capodopere, dragostea de libertate a rămas încă vie în inima poporului ucrainean. Dorința de a fi liber se transmite din generație în generație și se activează de fiecare dată când este amenințată. În realitate, amenințările la adresa libertății unui popor nu ar trebui să existe, întrucât libertatea se numără printre drepturile fundamentale ale oamenilor. Totuși, din cele mai vechi timpuri, lupta pentru libertate continuă până în zilele noastre.

(Continuare la pag. 5)

Jessica BILCEC

Mihai Hafia TRAISTA

DIN ISTORIA LITERATURII UCRAINEŢE DIN ROMÂNIA

~ PERIODA INTERBELICĂ ~

(Continuare din nr. 48)

Dmytro Ivaşyna Herodot

O altă personalitate marcantă, politică şi literară, a emigraţiei ucrainene din România a fost poetul şi jurnalistul Dmytro Ivaşyna (Dmytro Herodot), despre care, după părerea profesorului Volodymyr Antoficiuk de la Universitatea „Iurii Fedkovyci” din Cernăuţi, s-a scris foarte puţin, iar unele surse dau incorect datele lui biografice.

Dmytro Herodot

Antonina Ivaşyna,
soţia lui Dmytro Herodot

Dmytro Herodot s-a năcut în ziua de 25 octombrie 1892, în localitatea Verhodoniprovsk din Gubernia Katerynoslavsk (astăzi, Regiunea Dnipropetrovsk – Ucraina) în familia unui funcţionar public, Vasyl Ivaşyn. A debutat cu poezii lirice, în anul 1907, şi a continuat să publice în «Кременчугскій Голосъ» (*Vocea Kremenciuului*), care a început să apară în anul 1910.

După terminarea Şcolii Reale din Poltava, Dmytro Ivaşyna scrie pentru periodicele «Кременчугскій Голосъ» (*Vocea Kremenciuului*), «Кременчугское Слово» (*Cuvântul Kremenciuului*), «Южанин» (*Sudistul*), «Днѣпръ» (*Niprul*), «Южная Копѣйка» (*Copeică Sudică*), «Елисаветградскія Новости» (*Ştiri din Elisavetgrad*), iar după anul 1911, scrie pentru «Полтавская Рѣчь» (*Grăul Poltavei*), «Полтавский День» (*Ziua Poltavei*).

În timpul Primului Război Mondial, Dmytro Herodot a fost ofiţer de intenţenţă la Regimentul IX de Puşcaşi al Diviziei a III-a din Armata a XII-a Rusă, iar aşa-numita Revoluţie din Noiembrie l-a prins pe Frontul Românesc.

În aprilie 1917, a intrat în Comitetul Militar, a devenit secretarul de redacţie al ziarului de front «Воин – Гражданин» (*Ostaşul – Cetăţean*) şi a iniţiat Congresul Militar Ucrainean

care a avut loc la Bolgrad (Ucraina), congres la care a fost ales Consiliul Militar Ucrainean, din care făcea parte, iar când acest comitet a pornit-o pe drumul bolşevismului, Herodot îşi dă demisia în semn de protest şi rămâne credincios, până la moarte, principiilor sale antibolşevice.

După demobilizare, Dmytro Herodot se angajează la redacţia săptămânalului «Село» (*Satul*), pe urmă la redacţia periodicului «Молодая Україна» (*Ucraina tânără*) – publicaţii care susţineau ideea naţională ucraineană. În august 1918, la propunerea lui Olexandr Salykovskyi, se ocupă de apariţia ziarului «Трибуна» (*Tribuna*), care apărea într-un tiraj foarte mare (între 7000 – 15000 de exemplare).

La data de 9 iunie 1919, Dmytro Herodot s-a căsătorit cu Sara Marhulis, de etnie evreiască, care înainte de căsătorie, la 22 ianuarie 1999, a trecut la religia ortodoxă, luând prenumele Antonina.

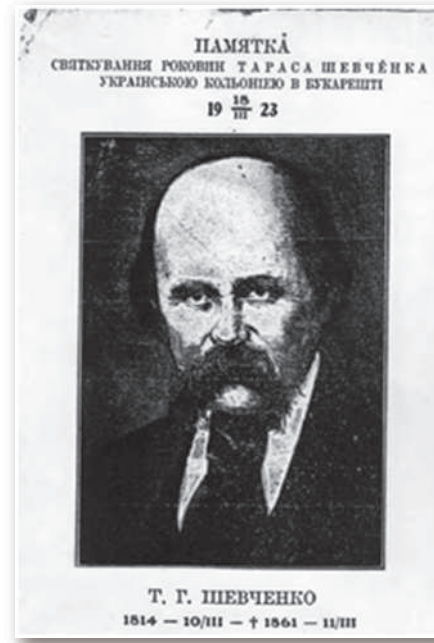
După înfrângerea încercărilor de eliberare a Ucrainei, Dmytro Herodot împreună cu soţia lui, Antonina, în ziua de 3 aprilie 1921, au emigrat în România, la Bucureşti, unde a devenit un colaborator activ al Misiunii Diplomatice Ucrainene, conduse de Ambasadorul Republicii Populare Ucrainene în România, Kost Maţievyci, ocupând funcţia de redactor al Agenţiei de Informaţii Ucrainene „Ucraintah”, iar, pe urmă, cea de consul.

În acest timp, Dmytro Herodot continuă să scrie poezii şi articole jurnalistice, iar când Simon Petliura a fondat revista «Тризуб» (*Tridentul*) – unul dintre cele mai influente periodice ale emigrării ucrainene din anii 1920 şi 1940, care a apărut la Paris (1925 – 1940), Dmytro Herodot a făcut parte din colegiul redacţional al acestei publicaţii, în paginile căreia au apărut 140 de articole legate de viaţa emigranţilor ucraineni în România, marea majoritate semnate de Dmytro Herodot.

La 23 aprilie 1927, se împlineau 20 de ani de activitate literară a lui Dmytro Herodot. Această aniversare deosebită, comunitatea bucureşteană a sărbătorit-o în data de 21 mai, în sala „Transilvania”. Despre acest eveniment a scris revista «Тризуб» (*Tridentul*) şi ziarul «Хліборобська Правда» (*Adevărul ţărănesc*) din Cernăuţi.

Dmytro Herodot a absolvit Şcoala Superioară de Ştiinţe Administrative din Bucureşti şi Institutul Ucrainean Tehnico-Economic din cadrul Academiei Ucrainene de Economie din Cehoslovacia.

A organizat adunări solemne cu ocazia aniversării declaraţiei de independenţă a statului ucrainean, a celebrat Crăciunul, Paştele şi alte sărbători, totodată, omagiindu-i pe numeroşi scriitori ucraineni şi personalităţi culturale. De cea mai mare popularitate, printre emigranţii ucraineni în România, se bucurau Zilele lui Taras Şevcenko, percepute ca o mare

sărbătoare naţională, care a fost sărbătorită pentru prima dată în capitala României pe 18 martie 1923, la care a participat şi a vorbit Zamfir Arbore¹. Iar la cele din 16 martie 1929, a ţinut o comunicare jurnalistul Gheorghe Lungulescu².

În anul 1941, legionarii l-au arestat pe Dmytro Herodot împreună cu soţia sa, la fel l-au arestat şi pe Hnat Porohivskyi, confundându-i cu ruşi bolşevici. Au fost necesare eforturi considerabile pentru dovedirea contrariului şi eliberarea lor.

După încheierea armistiţiului dintre România şi Uniunea Sovietică, pe teritoriul României, la 23 august 1944, a intrat Armata Roşie şi odată cu ea şi NKVD. Pentru emigranţii ucraineni au început vremuri grele, mulţi activişti, printre care şi Hnat Porohivskyi, fiind arestaţi. Dmytro Herodot şi-a schimbat numele de familie şi aspectul, s-a angajat casier la o farmacie din Bucureşti ca să-şi poată întreţine soţia şi familia lui Hnat Porohivskyi, unde a lucrat până la pensionare. În anul 1974, în urma unui accident rutier, s-a îmbolnăvit şi a murit în ianuarie anul următor. A fost înmormântat în Cimitirul Pantelimon II.

Poeziile lui Dmytro Herodot au apărut în anul 1929, la Cernăuţi, în volumul «Тернистий шлях» (*Drum spinos*).

¹ Zamfir Ralli-Arbore, cunoscut ca C. Arbore sau Arbure (1848-1933) – istoric, scriitor şi gazetar român.

² Ziaristul Gheorghe Lungulescu s-a născut în localitatea Vânăta, judeţul Gorj, a fost redactor la „Universul” şi secretar general al Ligii Antirevizioniste Române (1933-1940).

Mai poate fi „Eneida” actuală după 225 de ani de la publicare?

(Continuare de la pag. 1)

Ce alte elemente de actualitate regăsim în „Eneida”? În urmă cu 225 de ani, Ivan Kotlearevskyi a înțeles cât de minunată este limba ucraineană și cât de importantă este ea pentru libertatea poporului care o vorbește, iar aceste adevăruri a încercat să le transmită și cititorilor săi prin intermediul a ceea ce așternea pe hârtie. În prezent, ucrainenii conștientizează din nou valoarea acestei limbi deosebit de melodioase. Chiar în aceste timpuri, limba ucraineană înflorește sub privirile întregii lumi, iar acest fapt se datorează nu numai frumuseții ei, ci și istoriei sale bogate, precum și mesajului pe care îl transmite ea cu privire la cei care o vorbesc.

De ce putem afirma că limba își definește vorbitorii? Să ne gândim la următoarea ilustrare: fiind ucraineni, știți că cea mai utilizată literă din alfabetul ucrainean este litera П (P). La un moment dat, întâlniți un turist care știe puține lucruri despre țara dumneavoastră, dar vrea să afle mai multe informații. Aflând că litera П (P) este cea mai utilizată din alfabetul ucrainean, turistul vă roagă să vă descrieți poporul utilizând adjective care încep cu litera П (P). Ce cuvinte v-ar veni în minte? Probabil v-ați gândi la cuvinte precum „привабливий” (pryvablyvy – atrăgător), „приємний” (priyemnyi – plăcut), „прекрасний” (precrasnyi – minunat), „палкий” (palkyi – plin de ardore), „приголомшливий” (pryholomshlyvyi – adjectiv care exprimă o stare de uimire dusă la extaz), „проникливий” (proniklyvyi – perspicace). Acestea sunt doar câteva exemple simple, care ne arată cât de frumoasă este limba inimii ucrainenilor.

Reținem, așadar, anul scrierii „Eneidei”, anul 1798, în care a fost scrisă prima carte în limba ucraineană vie, cea vorbită de popor. Astăzi, în 2023, se scrie o istorie vie în

inimile tuturor ucrainenilor, datorită aceleiași limbi minunate, ucraineana. În acele timpuri, lumea era impresionată de apariția „Eneidei” și de bogăția culturală inclusă în ea. În prezent, lumea este impresionată de curajul și devotamentul poporului ucrainean. Folclorul bogat, costumele colorate, mâncărurile gustoase, credințele populare și caracterul plin de curaj – toate aceste lucruri continuă să-i uimească pe cei care încă nu ne cunosc. Un lucru e sigur: frumusețea nu va înceta niciodată să atragă privirile, iar fiecare popor are propria frumusețe care merită descoperită.

Teatrul din Ivano-Frankivsk a prezentat la Gdańsk o interpretare modernă a „Eneidei” lui Ivan Kotlyarevskyi

(Continuare din numărul 48)

Ivan KOTLEAREVSKYI

ENEIDA

31

Când varenuhă¹ în urcioare
Se-aduse, spre-a-nmuia gâtlejul,
De bărfă prinseră prilejul
Neveste june și fecioare.
Zburda Didona, căci un chiup
De varenuhă-avea în trup.
Și petrecură ziua-ntreagă...
Enea, zău, bău în draci,
Încât vreo câțiva haidamaci
Cu greu putură-n pat să-l tragă.

32

Și – buf! – căzu după cuptior
Și adormi pe loc, buștean;
Câțiva simțiră-al casei dor.
În grajd, sub clăi sau pe-un tăpșan
Cuzură unii; alții chiar
La locul chefului barbar,
Trăgând, sforr, sforr, la aghioase.
Mai mulți piliră dârji, vârtoși,
Și-ntâiul cântec de cocosi
Către culcușuri de-i mai trase.

33

Cu gând să se gătească glanț,
Didona ochi făcu devreme,

Că poate-o fi iar rost de danț.
Bău cvas bun, ca să se-ntreme.
Batic de catifea-mbrăcase
Și fustă, fotă de mătase;
La gât – lănuțug, iar în picioare
Ciubote roși cu ciucurei.
Și-avea batistă-n mână ei,
De stambă, numai de-o culoare.

34

Enea, din beție treaz,
Cu castraveți murați se drese.
Ca pentru fete gata, breaz,
Se dichisi cu straie-alese.
Caftan își puse de kitaikă²,
Dar al Didonei, maică, maică!
Din ce-i lăsase răposatul,
Nădragi, chimir și cizme groase,
Batistă neagră, de mătase,
S-arate fercheșei băiatul.

35

Mâncară iarăși, îndestul
Și, bând, vorbiră cu-nfocare;
Iar când stomacul fu sătul,
Hai, ca aseară la plimbare.
Ca lui Enea tot să-i placă,
Nici nu știa ce să-i mai facă.
Bârfi pe toți, în chip și fel,
Se hârjoni cu el, anume
Și-l potopi apoi cu glume,
Ca să se simtă bine el.

36

O, cât voia tot mai aproape
De dânsa să se simtă și
De negre gânduri să mai scape
Și de trecute vitregii!
Chiar se legă la ochi, pe loc,
Intrând de-a baba-oarba-n joc.

Ghicind el încotro ea bate,
Prins se lăsă și strâns în brațe,
Vroind, prin șiretlicuri hoate,
Să-i facă placul, cât se poate.

37

De-a toate cele se jucară
Cât și cum vrură amândoi.
Jucau Cocorul*, bunăoară,
Ori Fluierașul*, danț vioi.
La joc de-a capra ori de-a prinsa,
Mai să se-ncaiere cu dânsa.
Apoi trecură la trombon,
La popa-prostu, la atu,
La dame – că un gol cotlon
Nici dracu, zău, nu mai văzu.

38

Chiolhane se ținură lanț.
Beții de se-nchidea pleoapa,
Dar beau horinca, după danț,
Așa precum beau alții apa.
Ca pe-un bolnav îl dădăcea,
Sau ca pe-un prins de friguri ea,
Dar dându-i dușcă după dușcă.
Erau troienii înțoliți
Și încălțați, și spilcuiți,
Ei, ce veniră mai goi-pușcă!

39

Troienii chiolhăneau în draci.
Momeau muieri cu vino-ncoace,
Și seara, chiar de tot buimaci,
Tot nu lăsau o fată-n pace.
Enea nu fu mai prejos,
Căci baie de-aburi, norocos,
Cu ea făcu, neprihănită,
Zău, nelăsând-o, că-l iubea
De mințile-și pierduse ea, –
Și-avuse minte ascuțită!

40

La Roma nu gândea nicicum,
Căci as de-atu-i era Didona.
Petreceri doar râvnea acum:
Uitase frica de lunona.
Cum o ceru de soțioară,
Trudea ca un soldat la țară,
Fiind dat naibii, cu lipici,
Duios, mângâietor, draguț,
În dragoste nicipând molcuț,
Ba chiar tăios precum un brici.

41

Cu ea Enea sta să zburde
Ca mîța sură cu un pește.
Se fugăreau și, clipe scurte,
Sudoare le curgea, firește.
Trudea din greu Didona dacă
Vreun tunet i-alunga oleacă
În niscai hrubă... Naiba știe
Ce tot făceau acolo-n doi,
Căci nu-i chitea vreun ochi vioi,
De după deal, în vizunie.

(Va urma)

Traducere de **Ion și Aurel Covaci**

Desen de **Anatolii Bazylevyci**

¹ Varenuhă – votcă fiartă cu miere, fructe și mirodenii; se servea fierbinte.

² Kitaikă – țesătură fină de bumbac; în vechime, se aducea din China.

* Cocorul, Fluierașul – dansuri.

Lesea UKRAINKA

Deasupra mării

(Nuvelă)

(Continuare din nr. 48)

Ne-am dus să mâncăm înghețată în pavilionul de lângă mare. Alla Myhailivna se așeză la o măsuță din margine, cea mai apropiată de stradă, eu mă așezai la aceeași masă vizavi. Lângă noi, marea se lovea de stradă. M-am uitat în jos la ea și mi se făcu milă de „marea mea minunată”, – valul ei catifelat de culoare verde-închis abia se zărea printre gunoaie: coji de pepene verde, semințe, fâșii galbene și niște grămezi roșiatice pluteau dinspre bărci și dinspre petrolierul care se descărca la debarcader. Se afla acolo și un alt vas cu abur, cu cărbuni, negru, turtit ca o țestoasă, – el arunca fum din țeavă în scurte rafale, împrăștiind funinginea pe tot debarcaderul. Un mic cuter (o barcă cu abur) se îndepărtă de dig cu un plescăit mic și pătrunzător, bărci cu vâsle și pânze se îngrămădeau în golf. În fața băilor se iveau nenumărate capete de oameni. Gălăgie, fluierături, strigăte, sunete... Și totuși, tot acel zgomot nu putea acoperi vuietul biruitor al mării; toată acea murdărie acoperea doar valurile de coastă, iar acolo, dincolo de debarcader, se întindea suprafața pură și albastră, fără pete, pe care pluteau doar reflexele norilor aurii, iar în depărtare bărcile mari cu pânze păreau niște fluturi mari și albi. Orizontul începea să mă ispitească irezistibil...

În acel moment, Alla Myhailivna mă atinse și scoase un țipăt.

M-am întors.

– Priviți, ei sunt! Alla Myhailivna îmi arăta cu privirea faleza.

Pe mijlocul străzii mergea călare o pereche – un domn și o doamnă, care călăreau repede, în galop, fluturând cravașele și încetinind puțin abia când au ajuns în dreptul pavilionului. L-am recunoscut pe Anatol. Pe doamnă nu o cunoșteam. Era robustă; pe părul ei roșcat stătea țeapănă o șapcă verde de jocheu, la fel ca a lui Anatol. Acesta, se pare, o zări pe Alla Myhailivna, își scoase șapca și o flutură larg prin aer, apoi o coborî aproape atingând scara. Doamna cea roșcată își întoarse capul în direcția noastră, începu să rădă și se aplecă spre Anatol, spunându-i ceva. Apoi ei flutură din nou cravașele și se îndepărtară în grabă.

Alla Myhailivna stătea îmbujorată, lingurița de sticlă din mâna ei se lovea mărunț de bolul cu înghețată. Scoase banii fără a spune un cuvânt, îi plăti chelnerului și, în aceeași tăcere, se îndepărtă de foișor. Am oprit-o pentru a-mi lua la revedere, ea îmi întinse mâna, tot în tăcere, fără a mă privi și plecă. O priveam din foișor cum merge pe stradă cu capul plecat, uitând să-și deschidă umbrelela pe care o ținea în mâna dreaptă, cealaltă mână îi atârna neputincioasă, rochia ei de culoare deschisă mătura pământul. Alla Myhailivna avea un mers inegal, ba se grăbea, ba se oprea de tot, apoi o coti brusc de pe faleză și urcă rapid pe străduța mică, aproape fugind...

Trecură câteva zile în care nu ne-am văzut cu Alla Myhailivna. Abia într-o după-amiază, mergând prin scuar, am zărit-o stând pe scările ce duceau spre un mic debarcader unde acostau bărcile. Ea stătea sprijinindu-și capul într-o mână și părea că privește marea, care era agitată în acea zi, având reflexe ba de oțel întunecat, ba de smarald strălucitor, ridicându-se cu imense valuri înspumate și lovindu-se tot mai des de zidul scuarului.

Alla Myhailivna era îmbrăcată într-o rochie neagră de călărie, având pe cap un mic joben, iar în mână o cravașă. Stătea în capul scărilor, dar trena rochiei îi cobora mult, valul stropindu-i-o des, doar că Alla Myhailivna nu părea să observe acest lucru. Privind dintr-o parte, te puteai gândi că se cufundase în contemplarea mării, – asta era destul de neobișnuit pentru mine, deoarece ea spusese nu o dată că nu-i place „să aibă sentimente față de natură”.

M-am apropiat de ea.

– Ceseîntâmplă, Alla Myhailivna, și pedumnevoastră v-a cucerit „minunata mare”?

Ea se întoarse și se uită la mine cu o privire întunecată. Am observat că ochii ei erau fie obosiți, fie înlăcrimați, pete mici de fard roșu se vedeau clar pe fața ei palidă și trasă.

– Marea? rosti ea încet. Nu, Lizocika m-a târât până aici.

Atunci am observat-o pe fetița de șapte ani, blonduță și subțirică, fiica vecinei Allei Myhailivna. O știam pe această fetiță. Mama ei era învățătoare și mergea aproape toată ziua la cursuri, iar copila, plictisindu-se singură acasă, alerga din când în când la „mătușa Alla” care o răsfăța, dându-i bomboane și luând-o adesea cu ea la concert. Amândouă fetele, cea mică și cea mare, se împrieteniseră sincer, le găseam adesea povestind sau jucând vreun joc copilăresc; în astfel de momente, Alla Mihailivna își uita apucăturile arțăgoase și părea prietena mai mare cu vreo doi-trei ani a Lizocikăi, fetița de șapte ani. Copila se simțea total liberă în compania „mătușii Alla”. Iată că și acum ea sărea veselă de pe scări pe pietre, încercând să sară cât mai multe pietre și să se întoarcă la scări, până când valul ajungea la mal. Pantoforii galbeni și tivul costumului albastru de marină erau deja complet stropite cu apă; i-am atras atenția Allei Myhailivna asupra acestui lucru.

– Într-adevăr, Lizocika, e de-ajuns cât ai sărit, și, în plus, aici e umezeală, să mergem,

– Alla Myhailivna se ridică, – e bine că ați venit aici, poate voi zăbovi în oraș și o să vă rog s-o conduceți pe Lizocika acasă, iar acum să mergem în parc, aici e neplăcut, – e umezeală și e așa o gălăgie...

Am traversat strada în parc. La acea oră, acolo erau oameni puțini, mai ales bone cu copii, majoritatea aflându-se lângă locul de joacă și lângă leagăne; într-acolo alergă și Lizocika.

– Alla Myhailivna, vă pregătiți de călărit? am spus eu.

– Nu.

– Atunci de ce purtați costum de călărie?

– Pur și simplu, acum e la modă să te plimbi îmbrăcată așa.

Mergeam împreună cu ea pe alea principală și trecuserăm deja pe lângă ghereta muzicanților, când ea se întoarse brusc spre locul de joacă.

– Lizocika! strigă ea.

Copila alergă spre ea.

– Ascultă, Lizocika, du-te, – Alla Myhailivna vorbea sacadat, cu sfială, – du-te pe alea principală, acolo... pe o bancă mare... e un domn, citește un ziar... un domn, știi tu... spune-i că tu ... că ai fost la locul de joacă și că ... mătușa Alla e cu tine ... du-te!

– Alla Myhailivna! am strigat eu. – Lizocika, nu te duce! Dar copila alerga deja repede printre bănci spre alea principală și nu auzi ce-i spusese.

– Alla Myhailivna! am repetat eu involuntar, cu reproș.

Domnișoara se așeză între timp pe cea mai apropiată bancă, împrăștiind repede repede cu cravașa pietrișul de sub picioare. A roșit profund, dar se scuza:

– Ce-am spus? N-am spus nimic... Lizocika îl cunoaște și s-ar duce singură la el...

Eu tăceam deja și mă străduiam să nu o privesc în față. Într-o clipă fetița alergă deja la noi.

– Ei, ce e? a întrebat-o Alla Myhailivna, uitând de fâstăceala ei.

– Nimic, a răspuns micuța.

– Cum nimic? L-ai văzut pe domnul? Ce i-ai spus?

– I-am spus că am venit la leagăn și că dumneavoastră ați venit cu mine, că stați aici.

– Și el ce-a spus?

– El a spus: „A, stă? Ei bine, să stea...”. Apoi a plecat.

– Unde a plecat?

– La cazinou.

Alla Myhailivna păli și privi înaintea sa cu ochii larg deschiși; mânia și disperarea scăpărau în ei.

Am trimis-o pe Lizocika la leagăn și am început s-o conving pe Alla Myhailivna să meargă acasă, dar ea nu voia.

După câțva timp, am auzit pașii cuiva pe alea ascunsă de tufe și o voce care fredona o șansonetă:

C'est pas de la soupe ça,

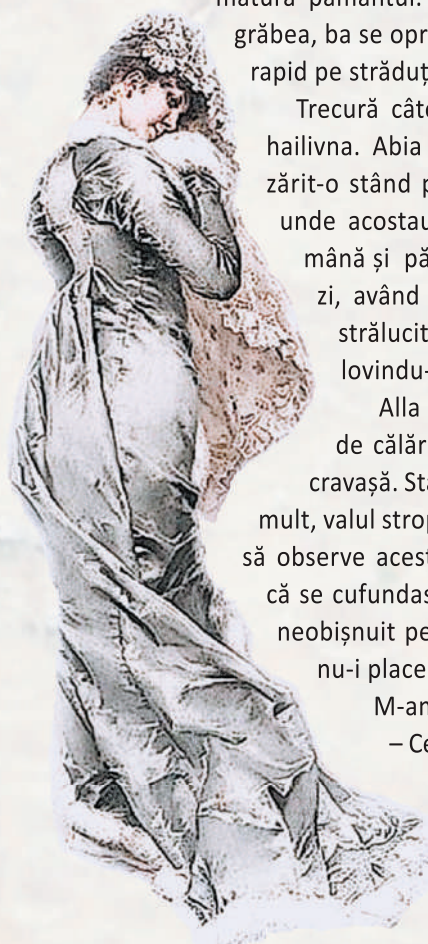
C'est pas de la soupe ça.

– Vine ... șopti domnișoara și brusc se îndreptă mândră.

Într-adevăr, de după tufe se ivi Anatol, care se apropia de noi cu mersul său nepăsător; ajungând în dreptul nostru, își duse mâna la șapcă, aruncă prin pince-nez o privire inexpresivă spre Alla Myhailivna și se îndreptă mai departe spre poartă. Peste câțiva pași începu din nou:

C'est pas de la soupe ça,

C'est – du – chocolat!.. –

leși pe poartă în stradă și dispăru în mulțime.

Alla Myhailivna mă apucă de mână și mă strânse atât de tare, încât aproape am țipat. Am privit-o: fața ei arăta de parcă imediat avea să izbucnească în hotote de plâns.

– Alla Myhailivna! Veniți-vă în fire! Să mergem de aici, să mergem! i-am spus conducând-o la cazinou, în camera de toaletă.

Acolo ea căzu pe canapea și izbucni spasmodic în hohote de plâns. Apoi se ridică brusc, mă apucă de mâini și, strângându-mi-le și aplecându-se spre mine, rosti printre suspine ceva nedeslușit.

– Da... Așa trebuie... Îl urăsc... și pe mine mă urăsc... ah, mă doare, mă doare, aici mă doare... și se apucă de piept.

I-am dat apă, am așteptat să treacă prima criză și am sfătuit-o să meargă acasă cu trăsura, deoarece era imposibil pentru ea să meargă pe jos. Ea se ridică și se îndreptă spre ușă, apoi se opri, de parcă și-ar fi amintit ceva, se apropie de oglindă, își aranjă părul și pălărioara, îmi ceru voalul, se acoperi cu el și apoi plecă. Am chemat-o pe Lizocika, am urcat-o în trăsură cu Alla Myhailivna, iar eu a trebuit să mă grăbesc spre casă, fiindcă vântul șuiera de-a lungul digului și marea furioasă arunca o ploaie de stropi departe, până la magazinele de pe faleză. Dar cerul era senin, ca mai înainte și soarele își răsfrângea lumina aurie fierbinte pe marginile dantelate ale valurilor imense. Era o furtună de vară plăcută...

În aceeași zi, seara, stăteam acasă la mine și scriam scrisori. Dintr-odată, cineva bătu la ușă. Nu așteptam pe nimeni în vizită, m-am gândit că poate slujnica vrea să intre și am

rostit: „Intră!”, fără a mă opri din scris. Ușa scârțâi, dar nu intră nimeni. M-am întors. M-am uitat – în prag stătea Nastasia Illinicina!

– Nastasia Illinicina! Dumneavoastră sunteți? Ce s-a întâmplat? A pățit ceva rău domnișoara?

– Ah, da, da, domnișoară dragă! Știu și eu ce se întâmplă? Ieri a fost complet sănătoasă, iar azi a început s-o doară brusc cășorul. Eu i-am spus: nu mergeți, domnișoară, la concert, e vânt, n-o să vă simțiți bine. Vezi să nu – nu m-a ascultat. Și, în plus, s-a mai lipit de ea și Lizka aia... Ăsta-i necazul. Ah, „păcatele”!...

– Și Alla Myhailivna e foarte slăbită?

– Stă în pat; a fost doctorul pe la ea, i-a spus să stea în pat... Iar eu am venit la dumneavoastră, – bătrâna se înclină în fața mea, – Alla Myhailivna vă roagă să treceți pe la ea. E singură – n-are cine să-i dea un sfat, n-are cu cine să se distreze, ce sfat să-i dau eu, proasta de mine? Mi-am pierdut capul.

Bătrâna începu să-și șteargă ochii cu șorțul.

– Nu vă îngrijorați, poate nu e totul atât de rău pe cât pare, am consolată-o eu pe bătrână, pregătindu-mă între timp să merg cu ea.

Pe drum ea a oftat și s-a plâns. Pe de o parte, îi pare rău de domnișoara, pe de alta, îi e groază că „mămica și tăticu” vor spune că „nu a avut grijă de copil”.

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană
de **Cristina SILAGHI (BUMBAR)**

Tezaur literar (Literaturna skarbnyca)

POVEȘTI UCRAINE

LUPUL, CÂINELE ȘI MOTANUL

A fost odată un om, care avea un Câine. Cât a fost Câinele tânăr, îi păzea gospodăria stăpânului, dar după ce a îmbătrânit, omul l-a alungat din ograda lui. A plecat Câinele în stepă și acolo mânca ce găsea – ba prindea un Șoarece, ba altceva.

Într-o noapte, l-a întâlnit Lupul pe Câine și-i zice:

– Să trăiești!

Câinele i-a răspuns la salut, iar Lupul îl întreabă:

– Ce faci, unde te duci?

– Iaca, ce să fac? – răspunde Câinele. – Cât am fost tânăr, stăpânul mă iubea, pentru că îi păzeam gospodăria, dar după ce am îmbătrânit, m-a alungat...

Iar Lupul îi zice:

– Iar acum ți-o fi foame, așa-i?

– Și încă ce foame! – îi răspunde Câinele.

Lupul îi zice Câinelui:

– Hai cu mine și o să-ți dau să mănânci.

Merg ei prin stepă ce merg și deodată zăresc o turmă de Oi care păștea, iar Lupul îi spune Câinelui:

– Ia du-te și vezi cine paște acolo.

S-a dus Câinele să vadă, s-a întors și zice:

– Sunt Oi.

– Dă-le-ncolo de Oi! – zice Lupul. – O să ni se umple gura de lână și n-o să fie chip să mănâcăm. Hai mai departe.

Au plecat mai departe. Iar Lupul vede niște Gâște și-i zice Câinelui:

– Ia du-te și vezi ce-s alea.

Câinele s-a dus, iar când s-a întors, îi spune Lupului:

– Sunt Gâște.

– Dă-le-ncolo de Gâște! O să ni se umple gura de pene și rămânem flămânzi. Hai mai departe.

Au plecat. Merg ei ce merg, când, deodată, Lupul vede un Cal care păștea.

– Ia du-te și vezi cine paște acolo, – îi zice Lupul Câinelui.

Câinele dă fuga și, când se întoarce, spune:

– E un Cal.

– Ei, ăsta o să fie al nostru! – zice Lupul.

S-au apropiat ei de Cal, iar Lupul se apucă să scurme de zor cu ghearele pământul, ca să se înfurie și să-și facă curaj, și-l întreabă pe Câine:

– Ia vezi, dacă mi s-a zbârlit coada.

Se uită Câinele și-i spune:

– Puțin.

– Iar acum, – îi spune Lupul, – uită-te dacă mi s-au tulburat ochii.

– Ți s-au tulburat.

Atunci, Lupul se repede, sare la gâtul Calului, îl trănțește și-l sfâșie! S-au apucat Lupul și Câinele să mănânce. Lupul era tânăr, așa că se sătură curând și a plecat. Iar Câinele, bătrân, încercă să roadă și el ceva, dar nu reuși și rămase flămând. Apoi au venit Câini din satele din jur și l-au alungat.

Flămând, Câinele a plecat în stepă. Merg el ce merge și se întâlnește cu un Motan bătrân, ca și el.

– Să trăiești, Motane! – îl salută Câinele. – Ce faci, unde te duci?

– Nicăieri, hoinăresc. Cât am fost tânăr, îi eram de folos stăpânului, că prindeam șoareci. Dar am îmbătrânit, îs cam fudul de urechi și nici nu prea mai văd bine, așa că stăpânul nu mi-a mai dat mâncare și m-a alungat. Iar acum hoinăresc prin stepă.

Câinele se hotără să facă și el ceea ce făcuse Lupul și-i zice Motanului:

– Hai cu mine, frățioare, și o să-ți dau să mănânci.

Au plecat împreună, iar Câinele văzu Oile și-i spuse Motanului:

– Ia du-te să vezi cine paște acolo.

Motanul a dat fuga, s-a întors și zice:

– Sunt niște Oi.

– Ia mai dă-le-ncolo de Oi! O să ni se umple gura de lână și rămânem flămânzi. Hai mai departe.

Au plecat. Merg ei ce merg, și Câinele vede Gâștele.

– Ia du-te, Motane, – zice Câinele, – și vezi cine paște acolo.

Motanul s-a dus, iar când s-a întors, a spus:

– Sunt câteva Gâște.

– Dă-le-ncolo de Gâște! Ne umplem gura de pene și rămânem nemâncați. Hai mai departe.

Merg ei ce merg și văd Calul.

– Ia du-te, frățioare, – îi zice Câinele Motanului, – și vezi cine paște.

Motanul s-a dus, a văzut și s-a întors.

– E un Cal, – zice.

– Ei, ăsta da! – se bucură Câinele. – O să mănâcăm pe săturate!

Începe Câinele să scurme pământul, ca să se înfurie, și zice:

– Ia vezi, Motane, nu cumva mi s-a zbârlit coada?

– Nu.

Câinele se apucă să scurme și mai tare și întreabă:

– Ia vezi, Motane, acum mi s-a zbârlit coada? Spune ca da!

– S-a zbârlit puțin.

– O s-o dăm gata pe afurisita de gloabă! – urlă Câinele, se apucă să scurme pământul și mai tare și îl întreabă pe Motan:

– Ia vezi, dacă mi s-au tulburat ochii.

– Nu, – răspunde Motanul.

– Ei, dar tu minte-mă! Spune că s-au tulburat!

– Păi, dacă vrei așa, fie: ți s-au tulburat.

Câinele se înfurie și se năpusti asupra Calului. Dar Calul unde nu mi-l lovește pe Câine cu copitele drept în cap! Iar Câinele a căzut cu ochii holbați. Motanul a venit lângă el și-i spuse:

– Ei, frățioare, acum chiar ți s-au tulburat ochii!

Traducere din limba ucraineană
de **Corneliu IROD**

Ilustrații de **Iurii SEVERYN**

Corneliu IROD

Un japonez la Sulina

(Din ciclul Alte CHIXURI)

(Continuare din nr. 48)

Peste încă vreo două sute de metri, s-a prins un pește cam de un metru.

– Ei, un pui de morun, – spuse Chiril și bucuros, dar și nemulțumit. – Tot e bine, iese de-o ciorbă.

Iar am fost surprins: un pește de un metru cică-i pui...

Apoi, în următoarele câteva sute de metri – nimic. Tre-cuse de ora două și ne-am oprit pentru masa de prânz. Eu am scos sendvișurile și a doua sticlă de vodcă și am băut-o în trei. După masă și o țigară, fiecare a trecut la treaba lui: Chiril la vâsle, Vasea la verificat carmacele, iar eu m-am așezat pe capacul lăzii din spate și urmăream cum la vreo sută de metri de noi se zbenguiau câțiva delfini. Oare o fi și „al meu” printre ei?...

La un moment dat, cei doi pescari s-au oprit din treabă și au început să înjure cu foc. Nu înțelegeam motivul.

– Ia uite, dom’ Cornel, ce ne-au făcut nemernicii! Au trecut cu vaporul peste scula noastră!

Cu o jumătate de oră mai înainte, trecuse prin fața noastră un vas alb, despre care cei doi mi-au spus că e vaporul Institutului de cercetări piscicole din Galați. Chiril mai trase o înjurătură și zise și el:

– Țștia în loc să ne spună: uite, mă tovarăși pescari, sturioanii se află în locul cutare. Sau: nu ieșiți azi în larg, că vine furtună strașnică. Nu. Ei trec cu vaporul peste sculele noastre, ’tu-le mama lor de trântori!

Probabil că și Chiril considera, ca și alții, că cercetătorii nu fac nimic, că iau leafă degeaba, în timp ce clasa muncitoare...

În fața noastră, funia carmacelor nu mai era întinsă pe pari plutitori ca până atunci, ci încălțită și adunată în jurul câtorva pari culcați.

– Cred că elicea vaporului ne-a tăiat scula în câteva locuri! – continua Vasea să înjure.

Dar când am ajuns la locul, unde funia era încălțită, l-am auzit pe Vasea strigând:

– Cumetre! Hai, că e ceva mare!

Chiril s-a repezit să tragă și el de funie, și curând la suprafața apei a apărut o imensă spinare de pește, neagră și lungă cât barca în care ne aflam. În clipa următoare, Chiril a apucat harponul și l-a aruncat cu putere, înfigându-l în acea spinare. O coadă mare a lovit suprafața mării, udându-ne din cap până-n picioare. În același timp, am fost smuciți puternic de funia harponului, legată de mahună. Urmă un moment de liniște totală. Fețele celor doi pescari erau luminate de bucurie. S-au așezat amândoi pe lada din față. Vasea răsă:

– Cre’ că l-ai nimerit într-un loc dureros, cumetre, că uite ce cuminte stă!

– Dar ce pește e? – am îndrăznit eu.

– Morun, dom’ Cornel. Unul mare. Sigur are peste trei sute de kile!

– Crește atât de mare?

– Păi, da. Chiar și mai mare. Da’ unul ca ăsta nu s-a prins cam de mult. Și n-o să încapă în barcă și tre’ să chemăm barcazul. Trage, cumetre, o rachetă roșie.

Chiril se conformă și, până să sosească barcazul, cei doi au pus pariu: unul susținea că morunul e mascul, celălalt că e femelă. Dar pariul era doar o joacă, pentru că ambii doreau să fie femelă: caviarul fiind mult mai valoros decât lapții.

Ca să nu mai lungesc vorba, captura era un morun uriaș de 482 de kilograme, de la care s-au recoltat aproape 60 de kilograme de lapți! Iar gustul lapților de morun e atât de grozav, încât îi prefer oricând icrelor negre.

Sigur că în cei 26 de ani de vacanțe la Sfântu Gheorghe au mai fost evenimente care merită povestite, dar poate altă dată.

Și, după cum ziceam mai la început, alte cinci veri le-am petrecut la Sulina. Un oraș. Dar un oraș mort. Perioada de înflorire a Sulinei a fost între anul 1856, când a căpătat statut de porto-franco și a găzduit sediul Comisiei europene a Dunării de Jos (1860), până la cel de-Al Doilea Război Mondial, când, zice-se, orașul cosmopolit, în care trăiau în bună înțelegere români, greci, turci, ucraineni, ruși lipoveni, armeni, evrei, bulgari, italieni și alte neamuri, ajunsese să numere aproape 40.000 de locuitori. Dar, după război, Sulina a tot decăzut din toate punctele de vedere, ajungând ca la recensământul din 2005 numărul locuitorilor urbei dunărene să fie de doar 4.606, iar industria și comerțul să dispară aproape în totalitate.

La Sulina, am închiriat o cameră la familia Pavel și Elena Vlas (fără masă, bineînțeles, că doar nu eram la Sfântu Gheorghe). Casa lor, deși avea patru camere, nu se deosebea cu nimic de una de la țară (de altfel, așa erau clădirile în aproape toată Sulina, mai puțin în centrul orașului, care semăna cu un vechi târg provincial): neetajată, încălzire cu lemne, curte măricică, în fundul căreia era un closet din scânduri și câteva straturi de roșii și morcov, iar în fața casei – o boltă de viță-de-vie, de care atârnavu niște dovlecei lungi de peste un metru. La poartă, familia Vlas avea un chioșc, cum au apărut cu miile peste tot după așa-zisa revoluție din 1989, în care vindeau (doamna se ocupa de asta) băuturi răcoritoare, bere și spirtoase, ți-gări, pufuleți și biscuiți.

Am ales să locuim aici, pentru că strada lor ducea direct la malul mării, iar casa familiei Vlas era penultima, așa că eram aproape de plajă. După terminarea străzii, începea un drumeag, așternut cu pietriș și pietre mai mari, care trecea peste micul canal pe un pod de piatră, apoi pe lângă cimitirul orașului, împărțit în sectoare: creștin (și acesta împărțit la rândul lui în românesc, lipovenesc, ucrainean, grecesc, armenesc), evreiesc, musulman, năpădit de buruieni înalte, cu câțiva copaci rari și plini de omizi păroase, care, după ce au mâncat frunzele, au țesut totul într-un păienjenis des. Priveliște dezolantă! Vizavi de cimitir, se afla un fel de pășune, năpădită și asta de buruieni, smocuri de iarbă țepoasă și tufe de salcie pitică, și pe care se zăreau ici și colo câteva ambarcațiuni mâncate de rugină și prăvălite pe o rână. După vreo două sute de metri, drumeagul ajungea pe malul mării, unde plaja alunga tristețea peisajului dezolant de până acolo, pentru că era destul de curată, dar mai ales aproape pustie.

Din cauza agoniei, Sulina avea un aer trist, înviorat în centru de o frumoasă biserică ortodoxă și de faleza Dunării, betonată și curată, la care acostau zilnic doar puține nave. Tot pe faleză se aflau câteva magazinașe, un hotel dărăpănat și închis, fostul sediu al Comisiei europene a Dunării de Jos (nici el prea arătos, în care acum se afla căpitania portului Sulina); în spate, spitalul orășenesc în stare avansată de degradare și închis și el; mai încolo, se înalță farul vechi, transformat în muzeu, dar închis pentru renovare. Mai înveseleau atmosfera cele trei-patru cârciumi, dintre care doar în una singură se putea mânca destul de bine, dar nu și ieftin.

În capătul celălalt al orașului, se afla piața de fructe și legume, aprovizionată mulțumitor, dar parazitată de mai multe chioșcuri de mărunțișuri și marfă „second hand”. De aici, privind în susul brațului Sulina, se vedea ruina fabricii de conserve de pește. Tot în zonă, se află și Biserica lipovenilor, bine întreținută, semn că mai avea enoriași. Ucrainenii din Sulina frecventează catedrala din centru. În schimb, Biserica grecească și cea catolică erau închise și într-o stare jalnică.

O curiozitate a Sulinei: majoritatea străzilor, mai ales cele paralele cu Dunărea, nu au nume, ci numere: Strada 1, Strada 2 ș.a.m.d. Ca în America, ce mai...

Și aici, în afară de plajă și baia în mare, distracția noastră era pescuitul la undiță (distracție-distracție, dar la Sulina, spre deosebire de Sfântu Gheorghe, peștele prins

ne asigura o parte din hrană). Ne duceam, de obicei, în spatele cimitirului, la canalul de lângă unitatea de grăniceri, în care Pavel Vlas fusese până la pensionare maistru militar. Ne însoțea la pescuit atât cățelușa gazdei, Vanesa, cât și doi câini de pripas, care așteptau cuminiți în spatele nostru să le aruncăm din când în când câte un pește, pe care, hămesiti, îl mâncau hăpăit. Cățelușa se atașase tare de noi și ne însoțea peste tot – la plajă, la piață, la magazin și, desigur, la pescuit.

Într-o zi, când ne-am întors acasă, am văzut în curte un japonez (de fapt, am văzut un asiatic, pe urmă am aflat că-i japonez). Tânărul discuta cu gazdele noastre. E exagerat spus „discuta”, căci gazdele nu știau engleza, iar japoneza nici atât. El tot apunea ceva, gesticula și arăta înspre mare, iar Pavel și soția lui mai mult ridicau din umeri și tot întreba: „Plajă?”, „Mare?”, „Dunăre?”. Chinul acelei „discuții” l-a curmat fiica mea Maria, întrebându-l pe japonez în engleză, dacă îl putem ajuta cu ceva. Fața tânărului s-a luminat de un zâmbet de recunoștință. Da, sigur, dorește două lucruri: să fie găzduit o zi-două și să i se spună cum poate ajunge la cimitirul orașului. Familia Vlas mai avea o cameră liberă, pe care i-a închiriat-o japonezului. Dar de ce era atât de interesat de cimitirul din Sulina? E o poveste interesantă. Iată-o.

Pe tânărul japonez îl chema Nozomu Aoki, era student în ultimul an la Politehnica din Tokyo și pasionat cititor de romane. De curând, citise un roman al scriitorului japonez Isushi Inue, care l-a pasionat într-atât, încât l-a făcut să întreprindă această călătorie în Europa, și anume, în România, cu țintă precisă: cimitirul din Sulina. A ajuns la Sulina și era, ca să zic așa, pe drumul cel bun, pentru că cimitirul căutat era la doi pași. Dar ce treabă avea el la cimitir?

Aoki ne-a satisfăcut curiozitatea, rezumând romanul lui Isushi Inue, dar în puține cuvinte, pentru că dorea să ajungă cât mai repede la cimitir. Iată ce am aflat.

Personajul central al romanului (al cărui acțiune se petrecea între anii 1880 și 1882) era un căpitan de vas, un în-cercat lup de mare, stimat și apreciat atât de membrii echipajului, cât și de compania pentru care lucra. Căpitanului îi plăceau îndelungatele călătorii pe mările și oceanele lumii. Însă întors odată dintr-o astfel de călătorie, căpitanul participă la un bal, unde cunoaște o tânără foarte frumoasă, de care se îndrăgostește, vorba ceea, lulea. Au urmat zile minunate, iar această poveste nu se putea încheia altfel, decât prin căsătoria celor doi tineri îndrăgostiți.

Un timp, totul a fost minunat, până-n ziua, când căpitanul urma să plece iarăși într-o lungă călătorie, iar tinerii însurăței, pur și simplu, nu suportau o despărțire de câteva luni. Atunci, căpitanul i-a propus frumoasei lui soții să-l însoțească. Ea a acceptat bucuroasă.

Au plecat cu vaporul din Țara Soarelui Răsare spre India și apoi spre Europa.

Călătoria a durat mult și cu numeroase peripeții. Din păcate, tânărul soție s-a îmbolnăvit grav și curând a murit. Vasul ajunsese în portul Sulina, iar frumoasa japoneză a fost înmormântată în cimitirul acestui oraș.

Impresionat de tragica poveste, Nozomu Aoki, împreună cu alți doi colegi de facultate, au hotărât să întreprindă o călătorie în Europa. Aoki voia să ajungă neapărat la Sulina, iar pe ceilalți doi, pentru că nu citiseră romanul, nu-i interesa Sulina, ei doreau să vadă Grecia cu monumentele ei din antichitatea elenă și apoi Italia. Tinerii s-au pregătit pentru lungul drum cu tot de ceea ce ar avea nevoie, dar mai ales cu aparatură: fiecare avea câte un aparat foto de ultimă generație, câte un reportofon și două aparate de filmat.

Au ajuns cu bine în Grecia, unde au petrecut o săptămână, vizitând aproape întreaga țară. Dar pentru că tinerii doreau să vadă neapărat și monumentală catedrală Sfânta Sofia, celebra ctitorie a împăratului bizantin Iustinian (sec. VI), au ajuns și în Turcia la Istanbul. Din păcate, aici au

trăit o întâmplare neplăcută. Într-o dimineață, înainte de a vizita orașul pe jos, pentru a fotografia și a filma lucruri și locuri interesante, s-au oprit la un mic local să bea o cafea. S-au așezat la o măsuță pe trotuar și au comandat cafea și suc de rodii. Dar nici n-au terminat bine de băut cele comandate și au adormit toți trei cu capul pe masă. Când s-au trezit, au constatat că le dispăruseră toate aparatele, iar rucsacurile le erau răvășite și furați toți banii. Cei doi polițiști, chemați de patronul micii cafenele, îi tot întrebau cine erau cei doi vânzători ambulanți și ce au discutat cu ei. Tinerii au recunoscut că, imediat ce s-au așezat la masă, au venit la ei doi indivizi, care le ofereau spre vânzare tot felul de suveniruri mărunte și, pe ascuns și șoptit, trabuce cubaneze, dar ei n-au cumpărat nimic. Polițiștii au presupus că cei doi, pentru a-i prăda, le-au strecurat în cafea un somnifer puternic. Au întocmit proces-verbal, le-au dat și lor un exemplar, din care japonezii nu înțelegeau nimic, pentru că era scris în turcă. La urmă, polițiștii le-au promis că vor face cercetări. Dar asta nu-i încălzea cu nimic pe tineri. Ce să facă ei lefteri într-o țară străină? S-ar duce la Ankara la ambasada Japoniei, dar cum să ajungă acolo fără bani?!

Spre norocul lor, au aflat că la Istanbul Japonia are consulat. Asta, într-adevăr, i-a salvat. La consulat li s-a dat o sumă suficientă de bani pentru continuarea călătoriei și câte un aparat de fotografiat. Li s-a cerut să lase procesul-verbal, pentru ca funcționarii consulatului să se intereseze de mersul anchetei poliției.

Din Turcia, doi studenți japonezi au plecat la Roma, iar Nozomu Aoki a venit la Sulina să caute mormântul soției căpitanului.

După ce i s-a explicat că cimitirul e foarte aproape, Aoki, mulțumit și cu aparatul de fotografiat atârnat de gât, s-a grăbit să plece.

S-a întors după vreo patru ore. Arăta jalnic – trist, plin de praf și pânză de păianjen. N-a găsit mormântul frumoasei japoneze, deși a cercetat și a citit toate inscripțiile, crucile și pietrele funerare. Dezamăgirea lui era atât de mare, încât îi venea să plângă. I-am explicat că el a făcut greșeala de a confunda literatura de ficțiune cu reportajul. A înțeles și el acest lucru. Iar acum, zicea, nu-și dorește nimic, decât să facă un duș și a întrebat unde e baia. A fost foarte surprins să afle că nu există așa ceva. A fost sfătuit să facă o baie în canalul de lângă cimitir sau să meargă două sute de metri mai departe, până la mare.

Aoki a cumpărat o coca cola de la chioșcul gazdei, s-a mai liniștit puțin, după care a spus că, dacă tot a bătut atâta drum, măcar ar vrea să vadă locul, unde se varsă Dunărea în mare. Când a sosit la Tulcea, pe faleză i s-a spus că, mergând pe malul fluviului, nu poate ajunge până la vărsarea lui în mare din cauza construcțiilor de pe mal. Da, așa e, i-a explicat gazda prin intermediul Mariei. Poate proceda, însă, așa: să meargă tot înainte, pe lângă cimitir, până ajunga la mare. Acolo s-o ia la stânga pe țărm, până ajunge în locul, unde se varsă Dunărea în mare. Și cu ocazia asta, – i s-a spus, – poate să se scalde în canal sau în mare, unde vrea.

De această dată, Aoki s-a întors doar după două ore. Nu mai avea pe el pânză de păianjen, dar era la fel de plin de praf, cu zgârieturi pe mâini și la fel de dezamăgit. Nu a putut ajunge până la locul de vărsare a fluviului în Marea Neagră, pentru că, după ce a mers un timp pe țărm, pe plaja curată, a dat de un hățș de tot felul de tufe țepoase. A reușit să se strecoare cu chiu, cu vai printre tufe și mărăcini, până a ajuns la un zid înalt, care i-a barat orice încercare de a mai înainta.

– A, da-da... Așa e, mi-am adus aminte, – a spus doamna Vlas, cea care-l sfătuisese pe Aoki pe unde s-o ia, ca să

ajungă la locul dorit. – Acuma mi-am dat seama că acolo e zidul radei portului nostru...

Pe chipul lui Nozomu Aoki se vedea o dezamăgire dezarmantă. Tânărul a stat o clipă năuc, apoi și-a strâns în grabă lucrurile din cameră și a plecat să prindă vaporul de seară, care-l ducea la Tulcea.

Peste o săptămână, am plecat și noi din Sulina pe o ploaie torențială. Aveam pelerine din folie de palstic foarte largi, care puteau fi îmbrăcate și peste rucsacul din spate. Tuna și fulgera, și turna cu găleata, iar până-n port aveam de mers vreo doi kilometri. Deși era o vreme cumplită, Vanesa ne-a însoțit tot drumul până în port. Vanesa era cățelușă familie Vlas, un câine de talie mijlocie, maro, cu părul lung și cărlionți atât de deși, încât i se vedeau doar ochii blânzi. Oricât am încercat s-o determinăm să rămână acasă, nu a fost chip. Cu toată ploaia torențială, a venit cu noi până în port. Vaporul încă nu sosise, și ne-am adăpostit în sala căpitaniei portului, în care mai erau și alți pasageri. Vanesa a rămas afară în ploaie, lângă ușa de intrare. Credeam că se va întoarce acasă. Nu. Ea ne aștepta. Am deschis ușa și am chemat-o înăuntru. Vanesa s-a scuturat de apă, a intrat înăuntru, s-a postat în fața noastră și ne privea cu niște ochi atât de rugători, încât nu se putea să nu citești: „Luați-mă cu voi! Vă rog...”. Nu am luat-o și regretăm până azi că nu am făcut-o. Dar acasă nu aveam condiții, adică nu aveam curte, pentru că locuiam la bloc.

În vara următoare, n-am mai găsit-o pe Vanesa. O dăduseră unui cioban, iar la stână, cică, au sfâșiat-o câinii.

Câțiva ani, Nozomu Aoki a corespondat cu Maria. Zicea că, deși la Sulina n-a găsit mormântul frumoasei japoneze, România i-a plăcut foarte mult.

Cu buzele tremurânde și cu jumătate de voce, vă voi povesti despre mine. În vorbele mele, nu căutați nici reproș, nici tristețe, nici bucurie!

Am plecat de la mama într-o cămașă albă, alb fiind eu însumi.

Râdeau de cămașa mea albă. Mă jigneau și mă răneau. Iar eu umblam ușor, precum o pisică albă.

Auzeam ură pentru mersul meu liniștit, iar sângele meu de copil îmi picura din inimă.

Și dormeam într-o casă închiriată, printre trupuri murdare, încolăcite în desfrânare.

O frunză de mestecăn alb era în gunoi.

Am aruncat cămașa primită de la mama. Am lăsat în urmă-mi lumea copilăriei mele și neamul țăranilor de odinioară.

În fața mea, stătea o lume nouă, nouă și întunecată.

Mă apucam de poalele ei, iar ea mă privea arogant.

Ca o mică cerșetoare.

Am amuțit de durere. Și am tăcut mulți, mulți ani.

Cuvinte-mi au rămas nerostite, plânsetu-mi – neplâns, râsu-mi – nerăs!

V-ați întins peste mine, precum bucățile negre ale unei cruci rupte pe un mormânt aflat în pribegie!

Mi-am găsit prieteni.

Ei acceptaseră lumea nouă. Le-am povestit despre lumea mea abandonată și despre cea nouă, care ne rănea.

Mi-au spus că mint.

Iar eu mă zbăteam și cădeam în mlaștină de oboeală, dar nu cedam.

Au spus, din nou, că sunt un mincinos. Și m-au părăsit.

Și în timp ce eu plângeam, mama se tânguia:

– Fii tu însuși, pentru că domnii nu te vor accepta. Nu trebuia să pleci de lângă mine.

Și am rămas ca un tufiș de luncă în mijlocul unui câmp.

Stăteam în mijlocul câmpurilor.

Gândurile mele se țesau în lungi brazde de pământ fertil. Sorbeau din pământ și mă hrăneau cu singurătate.

Și mai aduceau sudoare sărată și cântece liniștite care se urzeau în spatele plugarului, în spatele plugului și în spatele mănătorului. Și mă adăpau cu liniștea care plutește deasupra urmelor lăsate de plugul tras de boi.

Mai vedeam și mici focuri printre ciobanii mici și oile pe câmp.

Voi domni aici ca un vânt năprasnic, voi interpreta cântecu-mi!

Mi-am creat propria lume.

La dreapta mea, e un câmp albastru, și parcele negre, și plugul strălucitor, și cântecul, și sudoarea sărată.

La stânga mea, e o mașină neagră care, dintr-o gură roșie, geme blestemând.

Iar în inimă-mi e lumea mea, țesută din mătase, brodată cu argint alb și presărată cu perle.

Era în împărăția ei.

Voi sculpta lumea-mi ca pe o piatră.

Voi ascuți cuvântu-mi pe cremenele sufletului meu și, înmuiat în plante otrăvitoare, îi voi da drumul spre stânga...

Și voi frânge cuvântu-mi în raze limpezi ale soarelui, și-l voi înmuia în fiecare floriceică, și-i voi da drumul spre dreapta.

Iar piatra mi-o voi ciopli cu totul, cu totul! Chiar o voi așeza pe mormântu-mi ca pe o frumusețe moartă.

Și vișinul îmi va lua toate durerile de cap în florile sale.

Iar în lumea mea eu trăiesc, trăiesc!

Ca un nebun hoinăresc pe norul fanteziei mele.

De o sută de ori îmi eliberez forțele sufletului, pentru ca, în lumi îndepărtate, acestea să-mi găsească fericirea.

Pe iazul liniștit al trecutului meu, plutesc năvoadele dorințelor inimii mele, pentru a prinde toate valurile limpezi ale vieții-mi.

Dar plasele se rup și nu pot să prindă nimic.

Se întorc la mine istovite și fără nimic, precum se-ntorc țăranii de pe câmp.

Și eu, trist, ațipesc pe nori.

Iar când tunetul bubuie, îmi ridic, din nou, fruntea.

Și zbor, zbor pe nori negri...

Ca o săgeată aurie străpung înălțimile luminoase.

Stelele se ascund în părul negru ca într-un nor întunecat.

Norii reci din ochii mei coboară pe pământ ca o ploaie caldă.

Dar nu pot ajunge la soare.

Și cad în hău de la înălțime.

Și rătăcesc precum rătăcește un bătrân soldat cu picioarele de lemn.

Și aripile se vindecă, iar eu, iarăși, zbor spre soare, spre fericire.

Și, iarăși, despic bolțile cerului și cad.

Am fost fericit.

Când, copil fiind, vedeam cum precurații nori ai fericirii alunecau încetișor în ochii mamei, eram fericit.

Dar, acum, peste acei ochi moartea și-a așezat palma.

Iar eu caut fericirea sub cer și cad...

(1901)

Traducere din limba ucraineană
de Ioan HERBIL

Adesea auzim expresia că o poză valorează cât o mie de cuvinte, iar uneori această zicală se poate adeveri. Așadar, pornind de la o imagine, pe care am văzut-o de curând la concursul interdisciplinar despre istoria și tradițiile ucrainenilor din Banat, voi încerca să conturez portretul bunicii Ana Benzar, din localitatea Știuca, județul Timiș, în o mie de cuvinte. Pentru a fi mai explicită, bunica din fotografie a fost subiectul unui proiect realizat de către nepoata ei, elevă la secția de limbă ucraineană de la Liceul Teoretic „Iulia Hasdeu” din Lugoj. Așa se face că, din mulțimea de fotografii expuse, una mi-a atras atenția în mod special, datorită decorului din spatele protagonistei. Nu a fost foarte complicat s-o gădesc, este o ucraineană cunoscută în comunitatea locală, mai ales prin prisma faptului că își păstrează cu sfințenie religia, portul și limba maternă. Zis și făcut: după manifestarea de deschidere a competiției școlare, am bătut la poarta acesteia, însă nu a venit nimeni să-mi deschidă, noroc cu un vecin binevoitor care m-a îndrumat spre grădiniță. Acolo, toată familia lucra pământul, chiar și bunica de 84 de ani era cu sapa-n mână. După câteva explicații și prezentări, a lăsat munca de-o parte și m-a invitat în casă, pentru a mă servi cu un pahar de apă și, bineînțeles, pentru a-mi arăta comoara ei cea mai de preț – cergile țesute, ștergarele și pernele brodate, primite în dar de nuntă de la mama ei, precum și numeroase costume ucrainene frumos așezate în dulapuri, iar în geamul de la stradă era așezată o păpușă îmbrăcată în straie tradiționale: „trebuie să știe lumea că, aici, locuiește o ucraineană”, mi-a spus bunica.

Mihaela Bumbuc (M.B.): Bine v-am găsit!

Ana Benzar (A.B.): Bine ați venit pe la noi, la Știuca!

M.B.: Vă mărturisesc că am venit să vă cunosc, după ce am văzut fotografia dumneavoastră și această minunată cameră aranjată în stil tradițional. Pentru început, vă rog să-mi spuneți din ce zonă a țării sunteți?

A.B.: Eu, de origine, sunt din Maramureș, m-am născut în localitatea Poienile de Sub Munte, însă după ce m-am măritat, am locuit cu soțul la Repedea. Acolo, am trăit mulți ani, dar am rămas văduvă cu opt copii. Atunci, doar patru dintre ei erau căsătoriți, ceilalți nu. Am rămas singură pe lume, fără părinți, frați sau surori, doar eu și copiii.

M.B.: Cum v-ați descurcat singură?

A.B.: Tare greu mi-a fost, fără curent electric, cu apă de la izvor și tot ce cumpăram din sat sau aduceam de la moară trebuia cărat în spate, aveam de urcat un munte în drum spre casă. Bani nu aveam, pensia am primit-o după vreo trei ani. Pe atunci, erau case

ieftine în Banat, plecau nemții în Germania și puteai să cumperi o gospodărie frumoasă aici, la Știuca. La început, recunosc, nu am vrut să las Maramureșul, dar m-a bătut la cap băiatul cel mai mare. Când s-a întors din armată mi-a spus: – Mamă, haide să ne mutăm în Banat, eu nu vreau să mă chinui ca dumneata. Nu vreau ca toată viața mea să merg cu desaga în spate.

M.B.: Nu ați avut cai?

A.B.: Nu aveam cai, însă am avut o pereche de boi cu care băieții duceau fânul la oameni și mai câștigau un ban pentru casă. În ogradă, mai aveam vaci și vreo 15 oi. După ce a murit soțul, trebuia să țin boii, întrucât pensie nu aveam.

M.B.: Câți copii trăiesc aproape de dumneavoastră?

A.B.: Șapte locuiesc în Știuca, iar unul a rămas acolo, nu a vrut să se mute din Repedea. De la ei, am 33 nepoți și 15 strănepoți.

M.B.: Sunteți o familie numeroasă!

A.B.: Da, și la toate nepoatele am cusut, împletit șosete de lână sau le-am brodat haine tradiționale ucrainene. Eu de tânără am muncit mult, am țesut la război, știu să fac orice este nevoie, chiar și cojoace, așa cum se poartă pe la noi.

M.B.: Cine v-a învățat?

A.B.: Mama. Mai demult, fetele trebuiau să știe să facă de toate, că altfel nu se puteau așeza la casa lor.

Brusc, se oprește din vorbit și se îndreaptă spre un șifonier, cotrobăie prin el și scoate un compleu de femeie. Vizibil emoționată, îmi spune că este costumul ei tradițional de mireasă, pe care l-a primit în dar de la mama ei.

M.B.: Ați mai păstrat și alte lucruri de la mama dumneavoastră?

A.B.: Mai am fețele de pernă, făcute de mama, și, am uitat să vă spun, cu mine în Știuca am adus și războiul de țesut.

M.B.: Ați lucrat mult la el?

A.B.: Foarte mult, casa și copiii trebuiau îmbrăcați. Ziua eram ocupată cu gospodăria, iar noaptea fie țeseam, fie împleteam. Așa cum mama mie mi-a făcut costumul tradițional de mireasă, și eu, la rândul meu, le-am făcut copiilor mei, la cele patru fete și patru băieți.

M.B.: Dar la nepoate le-ați făcut?

A.B.: La nepoate, la strănepoate și acum le cos sau împletesc, am timp suficient și nu mă zorește nimeni. Mă bucur că le place să poarte hainele noastre tradiționale, așa cum se purta cândva în Maramureș. Ce-i drept, nu se îmbracă în fiecare zi cu ele, ci doar de sărbători sau când sunt spectacole organizate de Filiala Timiș a Uniunii Ucrainenilor din România. Toți din familie vorbim ucraineană și nu ne uităm obiceiurile învățate de la bunici și părinți. Fotografia pe care ați văzut-o a fost făcută de una dintre ele, Maria, care învață la secția de limbă ucraineană la liceu, în Lugoj. Ea face parte din Grupul *Moloda Nadiia*. Sunt tare mândră de ea.

Și pentru că la începutul acestui interviu am afirmat faptul că voi contura după o fotografie un portet de 1000 de cuvinte, îmi iau rămas bun de la bunica Ana Benzar, din comuna Știuca, dar nu înainte de a-i mulțumi frumos pentru interviul acordat și de a-i ura multă sănătate. Ea este exemplul viu care ne demonstrează că oriunde ar trăi ucrainenii în această lume, ei nu-și uită tradițiile, religia și limba maternă, învățate din străbuni.

Mihaela BUMBUC

